

Issue/Volume/Year: 3–4/IX/2012

(Obituary)

Tomáš Foltýn (1982–2012)

Autor: Mikuláš Horský

Abstract

Look back at Tomáš Foltýn with attached excerpt from his dissertation work *Education by Attunement at Phenomenal Being of Beauty*.

25. listopadu 2012 nás opustil Tomáš Foltýn. Je těžké hledat slova, která by tento fakt učinila méně hrozným, a snad ani není možné slovy ztrátu blízkého člověka vyjádřit. Tomáš Foltýn se narodil 8. dubna 1982 a v roce 2011 úspěšně obhájil svoji disertační práci na katedře občanské výchovy a filosofie Pedagogické fakulty UK v Praze. Jako jeho spolužáci a kolegové jsme Tomáše znali jako nesmírně hodného a milého člověka, se kterým byla vždy radost pohovořit. Přestože již nikdo nebude mít příležitost s Tomášem sdílet na tomto světě hovor, chtěli bychom rozhovor s Tomášem a jeho myšlenkovým světem nabídnout prostřednictvím výběru textů z Tomášovy disertace.

Smrt bývá chápána jako konec, nemožnost pokračování, definitivum. Není tomu tak ale vždy: Tomáš svůj čas na tomto světě věnoval věcem a myšlenkám, které není možné jen tak završit nebo ukončit. Měl výjimečně rád krajinu a obdivoval ji – krajinu, která se při našem pohybu v ní neustále mění, ve které nelze nalézt konec, začátek ani střed. Pokusme se i my přijmout smrt našeho blízkého jako otevření nové možnosti porozumění Tomášovi a tomu, co nám říkal, slovům, která s námi sdílel.

Čest jeho památce!

Za redakci

Mikuláš Horský

Výchova laděním na fenomenální bytí krásy. (Vybraný úryvek z disertační práce.)

Tomáš Foltýn

Přirozenost nelze vnutit

Přirozenost nelze vnutit! Není plodem našich záměrů, nýbrž pramenem, vnitřní hloubkou nás samých. Zákon, jehož působnost je založena na donucování by pro Sókrata nebyl zákonem. Tak jako soudci, kteří jej odsoudili, mu nebyli soudci – a rovněž je tak nenazval. Výměrem pro soudce mu totiž nebyl ten, který měl kompetenci angažovat se v dikasteriu, ale ten, který usiluje o spravedlnost. (Což je zvnitřněním orientací na obsah jevu, nikoli na způsob reprezentace jeho funkce.)

Uvažujme zákon sókratovsky, nikoli aristotelsky. Obdobně nepovažujme zákon za něco, co je třeba lidem vštípit pro funkčnost obce. Zákon pochází z přirozenosti lidí, proto zakládá funkčnost obce. Arché jako nómos! Vrozená přirozenost člověka jako dobrá vymezuje pozitivní vztah vůči obývanému prostoru.

Pravidla uspořádání polis vzešlá z fysis, tedy z pramene společného všem entitám světa, implikují přirozený svět. Svět přírody tu vysvítá jako kompatibilní a komplementární se světem polis. V posledku pro něj dokonce mateřský. Možnost vklínění lidské polis do něj svými principy podmiňující. Důvěrně blízký, bytostně spřízněný, neb svými strukturami zakládá všechna naše uspořádávání. K takovému světu pak lze nabírat vztah coby k součásti polis, pečovat o něj a dbát, aby vzájemná prolínavost a působení dleli v harmonii.

Intence „nómos vychází z arché“ umožňuje náhled na přírodu jako na součást polis, o kterou je třeba dbát, vnímat její požadavky, dech a rytmus. V úsilí o dobro s ní sladovat svoje další součásti. Tím, že přírodu definujeme jako součást polis – nikoli jako její rámec či předpoklad –, smazáváme v představách lidí distinkci přirozeného a umělého světa. Což je skvělé, neboť tím již dochází k znovunalezení lidské identity v hloubce příslušnosti k Zemi, v pocitu kosmu jako domova a oddanosti k zření skutečnosti, jak se nám otevírá sama od sebe.

Příslušnost ke světu kontra „vymezení vůči“

Zde zcela opustíme hledisko ekologické a věnujme se problematice ontologické. Zrušení distinkce přirozeného a umělého světa zakládá jeden jediný svět. Svět sebeklamu. Mozky, posedlé vymezením lidské moci jako lidské autonomie, založily uzavřenost, odtrženost a svébytnou vnitřní strukturovanost umělého světa jako opozici vůči světu přirozenému.¹

Vraťme se k Aristotelovu pojetí zákona. Lidská společnost, vnucující lidem svá pravidla (výchovou či hrozbou), vychází na rozdíl od Sókratovy koncepce z toho, že člověk není dobrý od přirozenosti. Dobrá tedy není přirozenost sama (jako bytostný základ prostupující všechny roviny přírodních struktur a procesů). Nómos si je třeba po přírodě vydobýt, vynutit, nikoli rozvinout v souladu s ní. Základ polis tkví v genezi umělého světa, ve vytržení z jednoty, vymezení se vůči. Zda se pak umělý svět vymezí vůči přirozenému kořistnický a podmanitelsky, poklidně sousedsky, s citem a nadšeně, či arogantně a přezíravě, pak má konsekvence ryze ekologické. Z ontologického hlediska je důležité to „vymezení vůči“. Zabraňuje člověku plně rozvinout autenticitu své existence a odkrýt sám před sebou svou skutečnou povahu.

Pravda o sobě samotném se mu totiž může rozvinout pouze z perspektivy hlubinné příslušnosti ke světu, jenž je celkem, tedy jedním. Umělý svět se může naučit s přirozeným trvale soužívat, spoluzít i interaktivně komunikovat. Může jej ohlodat na základě politiky perspektivního hospodaření se surovinovými zdroji. Může jej dokonce zachovat pro jeho estetičnost. To je jedno. Protože i kdyby život člověka byl neohrožen, biotopy nezdecimovány a genofond zachován, nebude výlučnost umělého světa plně legitimizována. Vytrženost

¹ Ona patologicky nosná tendence oponovat skutečnosti na tomto místě možná je: „... ideologická potřeba člověka vypudit z nitra svůj původ v matce, aby popřel svoji smrtelnou přirozenost.“ (FOX, Matthew. *Příchod kosmického Krista*. Brno: CDK, 2004, s. 169.)

z jednoty původního světa bude dál vyděděností.

Nomos tkví v arché. Nomos není doxa. Vymezenost ve vytrženosti zahaluje celek. Sókratova cesta se jeví koherentnější – navázáním intimního vztahu s krajinou a následným obrozením jemné senzibility, která nás má vymanit z konzumerství jako existenciálně pasivní absorpce předkládaného. Jediné, co má kontinuitu a současně nezavrženíhodný smysl je fór. Budujme svou historii, jako bychom vyprávěli anekdoty. Budujeme svou historii, jako bychom vyprávěli anekdotu. Je to osobní praktická duševní hygiena. Preventivní katarze. Očista od hybridního, záhrobně čpícího resentimentu.

Hlubiny lidské existence jsou něčím, co netkví v racionalitě, co lze na základě evidence racionalitou pouze interpretovat. Slovo není sdělení, leč most – symbolický odkaz k evidenci, již verbalizací nelze vyčerpat. Metrosexuálové jsou pro změnu otroky marnosti, neboť vše podřizují svému zjevu. Kupčící jsou otroky marnosti, podřizují vše své spokojenosti.